

BUSKERUD
FYLKESKOMMUNE

Rapport fra arkeologisk registrering

Søre Narveset

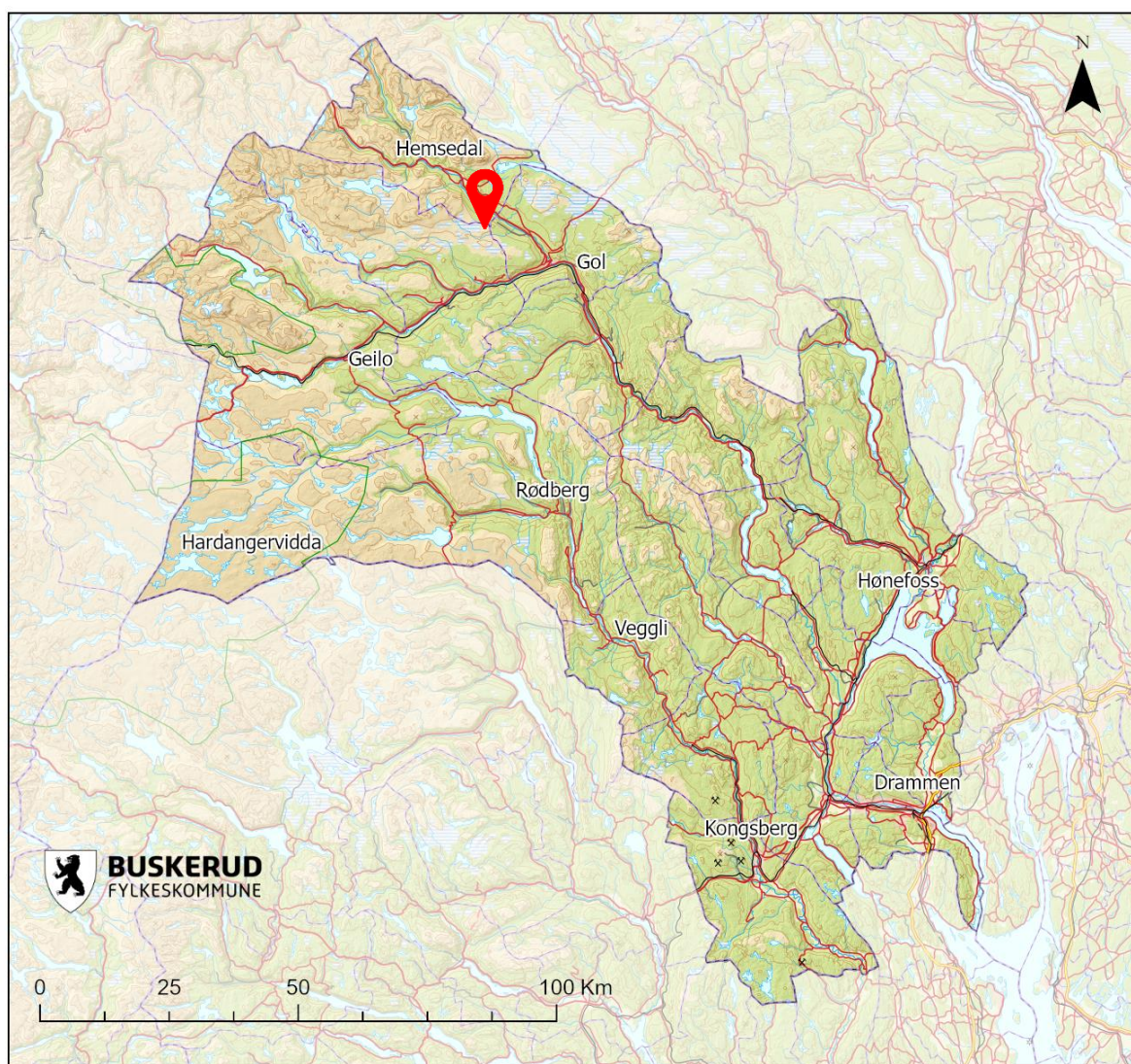
2023/48707 Gol kommune

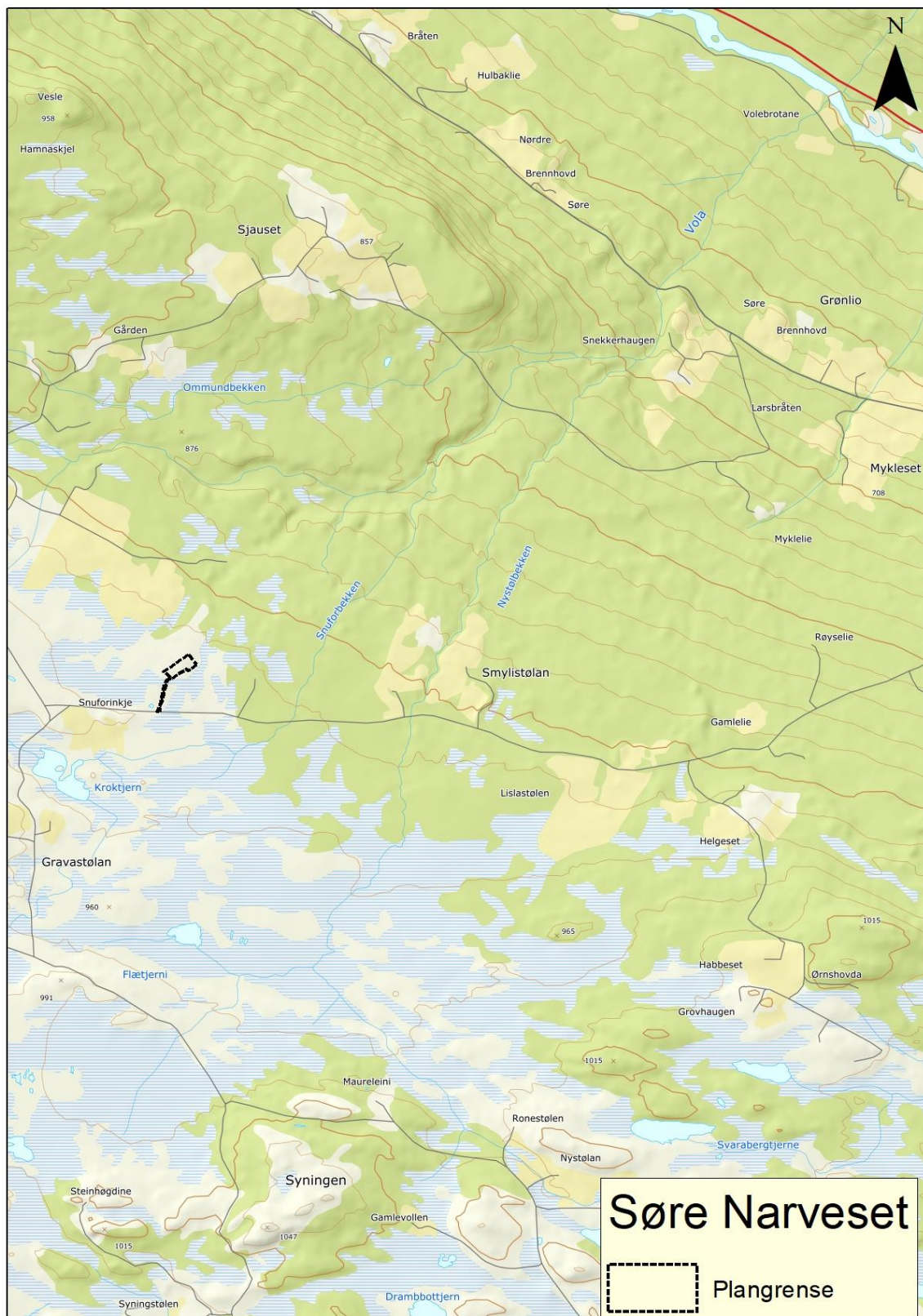
Saksnavn	Søre Narveset		
Saksnummer	2023/48707		
Kommune	Gol		
Gårdsnavn – gnr./Bnr.	17/70		
Tiltakshaver	Ola Halvard Jorde		
Utført av	Periode	Type arbeid	Timer
Vanja Tørhaug		Forarbeid	7,5
	20.10.2023	Registrering	7,5
	23.01.2024	Etterarbeid	7,5
Sum			
Faglige konklusjoner		Type	Askeladden-ID
x	Automatisk fredet kulturminne	Kullgrop	ID314552
	Ikke automatisk fredet kulturminne		
	Fra før kjent kulturminne	kullgroper	ID90422-1-3
	Utgravd i forbindelse med registreringen		
	Ingen funn		

Innhold

BAKGRUNN FOR REGISTRERINGEN	6
SAMMENDRAG.....	6
DELTAKERE OG TIDSRUM.....	6
OMRÅDET	7
STRATEGI OG METODE.....	7
REGISTRERINGENS FORLØP OG RESULTATER	9
BESKRIVELSE.....	9
KONKLUSJON.....	10

Figur 1. Planområdet ligger i Gol kommune.

Figur 2. Planområdet ligger nord for Syningen ved Søre Narveset i Gol kommune.

Bakgrunn for registreringen

I forbindelse med en reguleringsplan for Søre Narveset, gbnr. 17/70 i Gol kommune utførte Viken fylkeskommune en arkeologisk registrering i oktober 2023. Hensikten med planen er etablering av 4 nye hyttetomter i området.

Fra tidligere er det kjent flere kullgroper rett vest for det aktuelle planområdet. Ut fra områdets topografi og nærheten til kjente, automatisk fredete kulturminner varslet Viken fylkeskommune i brev av 04.10.2023 om behov for en arkeologisk registrering, jf. kulturminneloven § 9. Hensikten var å undersøke om reguleringsplanen ville komme i konflikt med automatisk fredete kulturminner.

Sammendrag

Det ble foretatt en arkeologisk registrering av planområdet ved Søre Narveset. Innenfor planområdet ble det funnet en kullgrop, ID314552. Denne var ikke kjent tidligere. En kontrollregistrering av tre tidligere kjente kullgroper, ID90422-1-3, ble gjort, disse lå rett vest for planområdet. Kullgroper dateres normalt til ca. 900-1300-tallet er automatisk fredete kulturminner.

Deltakere og tidsrom

Registreringen ble utført av arkeolog Vanja Tørhaug fra Viken fylkeskommune. Feltarbeidet ble gjennomført den 10. oktober 2023.

Figur 3. Oversyn av planområdet, sett mot nord.

Områdebeskrivelse

Planområdet ligger nord for Syningen og nært kommunegrensa til Hemsedal (fig. 2). Det ligger på ca. 930 moh. Området er åpent og dominert av myr, tørre morenerygger og flater. Vegetasjonen består av furu, einer, gress og lyng (fig. 3).

Det er ikke kjent automatisk fredete kulturminne innenfor planområdet, men rett nord for planområdet, ca. 25 m utenfor plangrensa, ligger det 3 kullgroper, ID90422-1-3 (se fig. 5). Det ligger også to kullgroper 500-800 m mot vest ved Smylistølane og et jernvinneanlegg 1,2 km i sørvest ved Gravastølane.

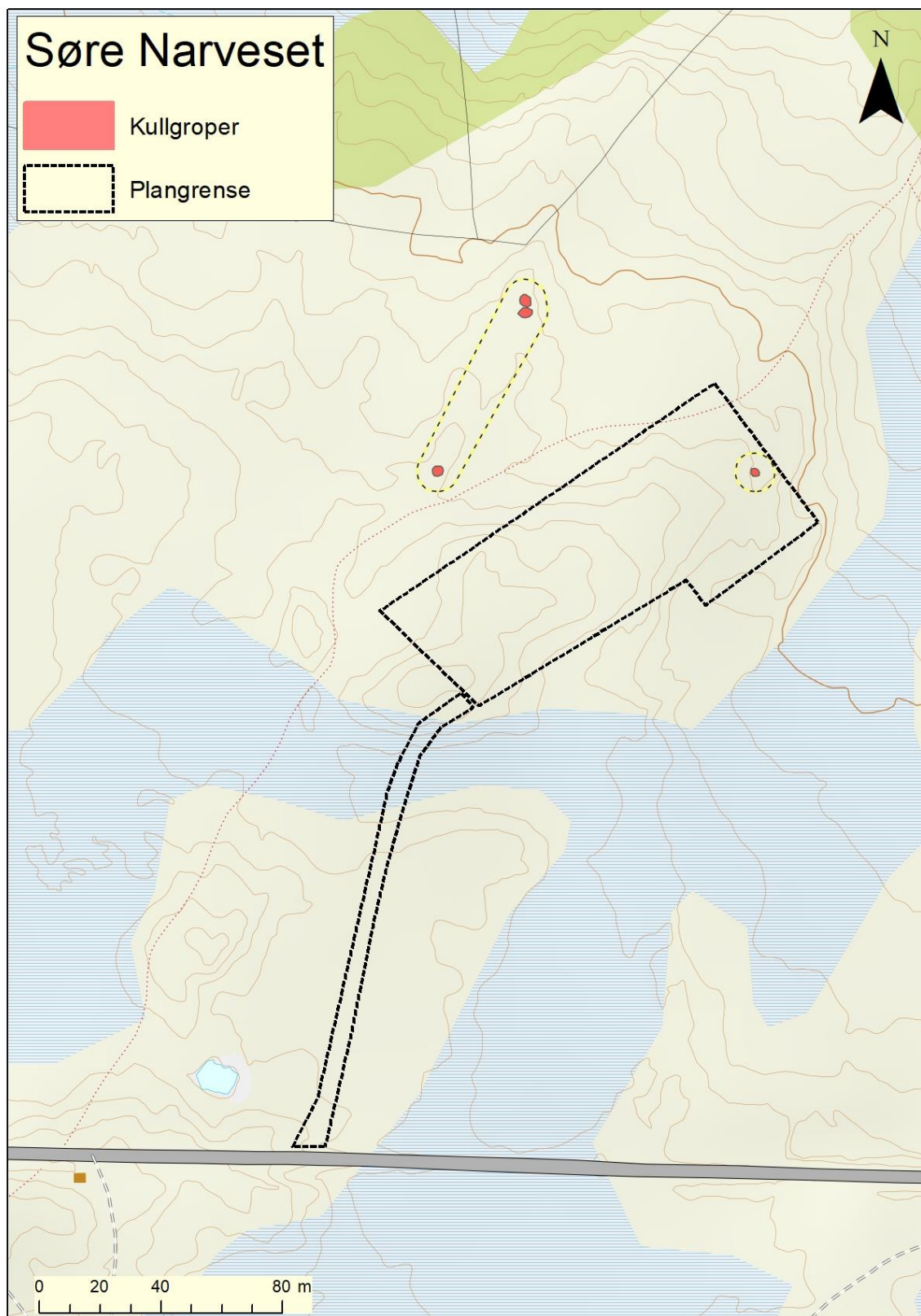
Strategi og metode

Overflateregistrering

I skog og utmark blir området befart til fots og gjennomgått systematisk for å se etter synlige kulturminner, som gravhauger/røyser, steinstrenger, jernvinneanlegg, kullgroper, tufter, hulveier mfl. Overflateregistreringen gir også grunnlag for planlegging av eventuelle videre undersøkelser. Områdets topografi, undergrunn og plassering i forhold til kjente funn i nærområdet vurderes.

Figur 4. Kullgrop ID90422-3 vest for planområdet, sett mot øst.

Figur 5. Planområdet med kullgrop ID314552 med sikringszone på 5 m, markert med gult. Kullgroperne ID90422-1-3 ligger utenfor og vest for plangrensa.

LiDAR

I forkant av prosjektet studeres høydekart utarbeidet fra flybåren laserskanning av området (LiDAR). På kartene kan terrengformasjoner framstå som høyder og groper. Disse kan være gravhauger, kullgroper, tjæremiler, kullmiler, kullgroper, hulveier mm.

DOKUMENTASJON

Kulturminner blir målt inn med CPOS med RTK-fix, beskrevet og fotografert. Dokumentasjonen blir lagt inn i Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden.no.

Registreringens forløp og resultater

LiDAR-data over området ble studert før registreringen og viste at det trolig kunne ligge kullgroper innenfor planområdet. Området ble gått over og det ble sett etter synlige automatisk fredete kulturminner. Det ble stukket med spade etter mulige slagkonsentrasjoner rundt kullgropene og på flatene mellom gropene og langs myr. Det er kjent jernvinneanlegg av yngre type i nærområdet og i tilknytning til slike anlegg er trekull brukt direkte i ovnene. Kullet ble produsert i kullgroper, og trekullet var nødvendig i jernframstillingsovnene som ble nyttet fra ca. 700 e.Kr. og opp til 1400-tallet (Larsen 2009). Slagg er oftest ikke synlig på overflaten, og jernvinneanleggene ligger ofte på tørre flater, tett på kullgropene, på høyder, langs bekker og myr.

En fra tidligere ikke kjent kullgrop ble funnet, ID314552. Den lå nordøst i planområdet på en morenerygg. Den er lite synlige i terrenget, med mye vegetasjon av einebusker. Kullgropene nordvest for planområdet, ID90422-1-3, lå ca. 25 utenfor plangrensa. De ble gjenfunnet og lå omtrent på samme sted hvor de tidligere er kartfestet. Kullgropene ble kontrollregistrert, og ny og presis geometri ble lagt inn i Askeladden. Gropene er små og ligger lite synlige langs en sørvest-nordøst-gående morenerygg som er gjengrodd med einebusker.

Beskrivelse

Automatisk fredet kulturminne, Kullgrop ID314552

En ny kullgrop ble funnet i planområdet og den lå i området like nord for myra, på nordøstre enden av moreneryggen.

Kullgrop ID 314552			
Liten kullgrop på morenerygg ovenfor og vest for myr. Gropa har en maurtue i kanten. Vegetasjon er einebusker, gran, furu, gress og lyng. Åpent terreng. Gropa er rund i form. Ytre mål er ca. 4 m. Indre mål 2 m. Ingen markert voll. Dybde 0,7 m. Bunnmål er 0,9 m. Kull i bunn er 5 cm. Gropa har rund form.			
Retning	Ytre diameter	Indre diameter	Bunn
Nord-Sør,	4 m	2 m	0,9 m
Øst-Vest	4 m	2 m	0,9 m

Kullgrop ID 314552

Figur 6. Kullgrop ID300620 i utkant av myr, sett mot sørvest.

Konklusjon

Ved registreringen av reguleringsplan ved Søre Narveset gnr. 17, bnr. 70 i Gol kommune ble det gjort funn av et kulturminne innenfor planområdet, kullgrop ID314552. Denne er automatisk fredet og har en sikringszone på 5 meter, målt fra kanten av vollen rundt kullgropa.

DRAMMEN 22.01.2024

.....
Vanja Tørhaug
Feltleder

Litteratur:

Larsen, Jan Henning 2009: Jernvinneundersøkelser. Varia. Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo, Oslo

PULS arkitekter A/S
P.b. 135 Vinderen
0319 OSLO

Vår ref.: 2024/5816-2

Deres ref.: «REF»

Dato: 30.01.2024

Gol kommune - Detaljregulering - Del av Søre Narveset - Gbnr. 17/70 - Oversendelse av arkeologisk registreringsrapport

Vi viser til brev av 5. september 2023 fra PULS arkitekter AS til daværende Viken fylkeskommune, med varsel om oppstart av planarbeid for deler av Søre Narveset (gbnr. 17/70) i Gol kommune: Gjeldende plan for området la opp til 3 fritidstomter. Som del av et arveoppgjør gjaldt søknaden å isteden legge til rette for 4 fritidstomter med tilhørende adkomstvei, og annen infrastruktur (se sak 2023/48707 i Viken fk sitt arkiv). Videre viser vi til fylkeskommunens svarbrev av 4. oktober s.å., med krav om arkeologisk registrering og tilhørende kostnadsoverslag. Aksept av budsjett og bestilling av arkeologisk registrering ble meddelt fylkeskommunen i e-post av 12. oktober fra tiltakshaver Ola Halvard Jorde. Den arkeologiske registreringen ble utført av fylkeskommunens feltarkeolog 20. oktober. Samme dag meddelte fylkeskommunen til tiltakshaver at registreringen var utført.

Funn av automatisk fredet kulturminne og videre saksgang

Fra tidligere var det kjent en lokalitet med tre kullgroper like nordvest for – men utenfor og derfor ikke i konflikt med – planområdet. Denne lokaliteten (Id 90422) ble nå kontrollregistrert og målt inn på nytt med ny og presis geometri/kartfesting. I tillegg ble en tidligere ukjent kullgrop (Id 314552) identifisert nordøst i planområdet. Både denne og de tidligere kjente kullgroperne nordvest for planområdet er automatisk fredet, jf. kulturminneloven § 4. Alle automatisk fredete kulturminner har en sikringszone på 5 m i diameter utenfor synlig ytterkant, jf. § 6 i samme lov.

Verken de tidligere kjente eller den nyoppdagete kullgropen er C14-daterte, da det som følge av frost i bakken ikke lot seg gjøre å ta ut kullprøver til datering ved registreringen. På bakgrunn av andre undersøkte og daterte kullgroper i fjelltraktene på/rundt Gol, er det overveiende sannsynlig at også de på Søre Narveset skriver seg fra vikingtid–middelalder, og troligst innenfor ca. 900–1300. Kullgroperne kan knyttes til den svært omfattende jernframstillingen på Østlandet i perioden.

Kullgropa som ligger innenfor planområdet (Id 314552), lar seg vanskelig bevare på en god måte ved realisering av byggeplanene i detaljreguleringen. Fylkeskommunen anbefaler derfor at tiltakshaver søker om dispensasjon fra fredningen av kullgrop Id 314552, jf. kulturminneloven § 8, fjerde ledd. Kullgropa må da tegnes inn som et bestemmelsesområde, se vedlegg. Det vil da være underforstått at kulturminnet søkes frigitt gjennom offentlig høring av planen. Fylkeskommunen er rette myndighet til å avgjøre slike dispensasjoner.

KULTUR kulturarv

Postadresse: Postboks 3563, 3007 DRAMMEN
Besøksadresse: Hauges gate 89, 3019 Drammen
Telefon:

E-post: post@bfk.no
Internett: www.bfk.no
Org.nr.: 930580260

Faktura for kostnadene tilknyttet det arkeologiske registreringsarbeidet vil ettersendes fra vår økonomiavdeling.

Vennlig hilsen

Kari Charlotte Larsen
Leder, Seksjon for arkeologi

Gaute Reitan
Rådgiver/arkeolog

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

OLA HALVARD JORDE

Rotneimvegen 467, 3550 GOL